

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ทิศทางการวิจัย ทางการศึกษาของชาติ 2568 – 2570

ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 30/2568

ISBN 978-616-270-525-0

ผู้รับผิดชอบ สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0 2668 7123

Website : <http://www.onec.go.th>

ออกแบบรูปเล่ม Studio Dialogue

Website : www.studidialogue.com

ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570

ส 691 ท

370.7

39 หน้า

1. ทิศทางการวิจัย 2. การวิจัยทางการศึกษา 3. ชื่อเรื่อง

คำนำ

ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570 จัดทำขึ้นโดยมุ่งหวังให้ประเทศมีทิศทางและเป้าหมายของการวิจัยทางการศึกษาร่วมกัน อันจะส่งผลให้เกิดการวิจัยที่มีพลังร่วม (Synergy) ซึ่งจากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ฐานของการศึกษา วิจัยและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดประเด็นทางการศึกษาที่มีความต้องการใช้ประโยชน์ มีความเร่งด่วนที่ต้องใช้งาน มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาในสภาพการณ์ที่มีความไม่แน่นอนของสภาพเศรษฐกิจและสังคม และเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับสัญญาณการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้ม รวมทั้งทิศทางของโลก จึงได้กำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติไว้ 8 ประเด็น ประกอบด้วย

- 1) การเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) การศึกษาที่มีคุณภาพ
- 3) ความเสมอภาค-ลดความเหลื่อมล้ำ
- 4) การพัฒนาทักษะที่จำเป็นและการ Re-skills/Up-skills ที่สอดคล้องกับ

ความต้องการของตลาดงาน

- 5) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา/การเรียนรู้
- 6) การศึกษาเพื่อสังคมสีเขียว
- 7) ประสิทธิภาพทางการศึกษา
- 8) ความเป็นพลเมืองและพลโลก

อย่างไรก็ดี ประเด็นการวิจัยนี้ไม่สามารถครอบคลุมการวิจัยทั้งหมดทุกประเด็น แต่เป็นประเด็นทิศทางการวิจัยทางการศึกษาที่สอดคล้องและจำเป็นสำหรับช่วงเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2568 - 2570) และเป็นการกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาเฉพาะประเด็นหลัก ส่วนประเด็นโดยละเอียดขึ้นอยู่กับความสนใจในการวิจัย เพื่อให้เกิดนวัตกรรมและความยืดหยุ่นในการวิจัย และสอดคล้องกับสภาวะการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

คณะรัฐมนตรีในการประชุมปรึกษาหารือ เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2568 ได้มีมติเห็นชอบทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570 ฉบับนี้เรียบร้อยแล้ว และมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานให้ทุนและหน่วยงานทำวิจัยนำทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570 ไปใช้เป็นกรอบในการพิจารณาให้ทุนและจัดทำงานวิจัยทางการศึกษาตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานต่อไป สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการดำเนินงานและขับเคลื่อนการนำทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568 - 2570 ให้เปรียบเสมือนเป็นเข็มทิศที่ชี้ให้เห็นถึงเส้นทางการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายในการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืนต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

01

สถานการณ์ ความท้าทาย ทิศทางและแนวโน้ม
การพัฒนาการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษา
ของประเทศไทยและต่างประเทศ

หน้า 08

02

ความต้องการ ประเด็นปัญหา และเป้าหมาย
ทางการศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นงานวิจัย
ทางการศึกษา

หน้า 16

03

ผลการสังเคราะห์ทิศทางการวิจัย
และงานวิจัยทางการศึกษา

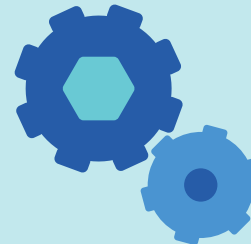
หน้า 22

04

ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ
พ.ศ. 2568-2570

หน้า 30

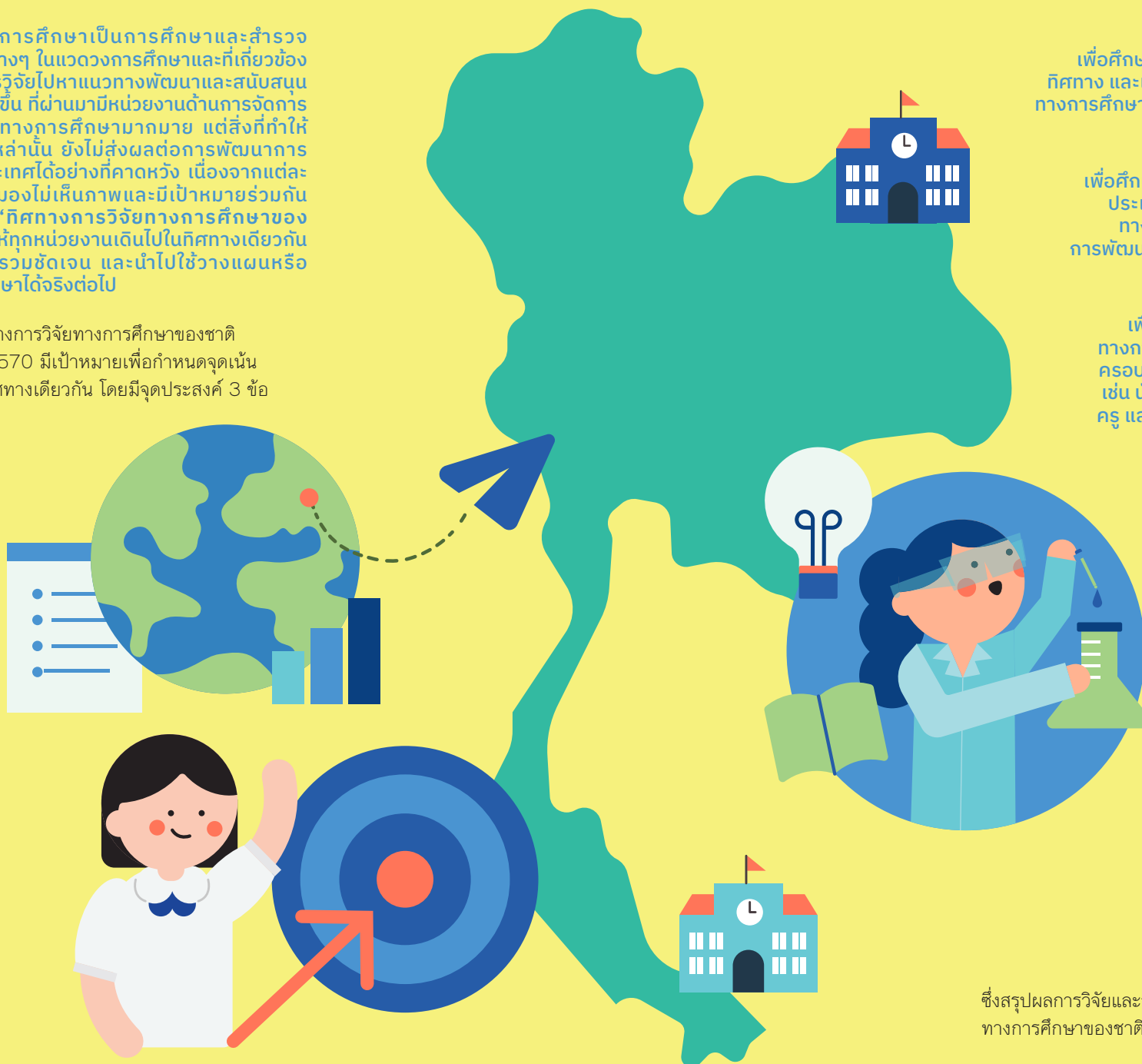
05

กลไกเพื่อสร้างผลลัพธ์การดำเนินงาน
และข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

หน้า 36

การวิจัยทางการศึกษาเป็นการศึกษาและสำรวจสถานการณ์ต่างๆ ในแวดวงการศึกษาก็เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิจัยไปหาแนวทางพัฒนาและสนับสนุนให้การศึกษาดีขึ้น ที่ผ่านมามีหน่วยงานด้านการจัดการศึกษาทำวิจัยทางการศึกษามากมาย แต่สิ่งที่ทำให้ผลงานวิจัยเหล่านั้น ยังไม่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศได้อย่างที่คาดหวัง เนื่องจากแต่ละหน่วยงานยังมองไม่เห็นภาพและมีเป้าหมายร่วมกัน ดังนั้นการมี ‘ทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ’ จะช่วยให้ทุกหน่วยงานเดินไปในทิศทางเดียวกัน มองเห็นภาพรวมชัดเจน และนำไปใช้วางแผนหรือพัฒนาการศึกษาได้จริงต่อไป

การจัดทำทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 มีเป้าหมายเพื่อกำหนดจุดเน้น การวิจัยให้มีทิศทางเดียวกัน โดยมีจุดประสงค์ 3 ข้อ

1 เพื่อศึกษาสถานการณ์ ความก้าวหน้า ทิศทาง และแนวโน้มการพัฒนาและการวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทยและต่างประเทศ

2 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ความต้องการ ประเด็นปัญหาและเป้าหมายทางการศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นงานวิจัยทางการศึกษา

3 เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น นักวิจัย ผู้กำหนดนโยบาย ครู และบุคลากรทางการศึกษา

ซึ่งสรุปผลการวิจัยและจัดทำเป็นทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 ได้ดังนี้

1

สถานการณ์ ความท้าทาย ทิศทางและแนวโน้ม การพัฒนาการศึกษาและการวิจัยทางการศึกษา ของประเทศไทยและต่างประเทศ

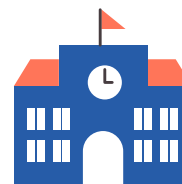
สถานการณ์และความท้าทาย ของการจัดการศึกษา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดเป้าหมายไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา (Access) ความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) คุณภาพการศึกษา (Quality) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และการตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy)

จากการประเมินผลการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ช่วง 5 ปีแรก (2560-2564) พบว่า ด้านการเข้าถึง ซึ่งมีทั้งหมด 9 ตัวชี้วัด ทำได้ตามเป้าหมาย 2 ตัวชี้วัด คือ อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้น โรงเรียนทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงใช้ได้จริง ด้านความเท่าเทียม มี 3 ตัวชี้วัด ยังไม่มีตัวชี้วัดใดถึงเป้าหมาย ด้านคุณภาพการศึกษา มี 15 ตัวชี้วัด ทำได้ตามเป้าหมาย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ เด็กเล็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองมากขึ้น ด้านประสิทธิภาพ มี 16 ตัวชี้วัด บรรลุเป้าหมาย 9 ตัวชี้วัด เช่น การปรับโครงสร้างการบริหารของกระทรวงศึกษาธิการ ระบบบริหารงานบุคลากรมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐาน มีฐานข้อมูลด้านการศึกษาใช้ในการวางแผนและติดตามงานได้ ด้านการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง มี 12 ตัวชี้วัด แต่ประเมินผลได้แค่ 9 ตัวชี้วัด และมี 3 ตัวชี้วัดที่ถึงเป้าหมาย ได้แก่ ความพึงพอใจของนายจ้างต่อบัณฑิตขึ้น (IMD ranking) โรงเรียนสอนแบบ STEM เพิ่มขึ้น มีข้อมูลความต้องการแรงงานครบถ้วนครอบคลุมตามกลุ่มอุตสาหกรรม

จากทั้งหมด **52** ตัวชี้วัด

มีเพียง **18** ตัวชี้วัดที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย

ACCESS

ด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

9

ตัวชี้วัด

2

ตัวชี้วัด

QUALITY

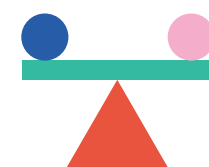
ด้านคุณภาพการศึกษา

15

ตัวชี้วัด

4

ตัวชี้วัด

EQUITY

ด้านความเท่าเทียม

3

ตัวชี้วัด

0

ตัวชี้วัด

EFFICIENCY

ด้านประสิทธิภาพ

16

ตัวชี้วัด

9

ตัวชี้วัด

RELEVANCY

การตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง

12

ตัวชี้วัด

3

ตัวชี้วัด

สรุปคือจากทั้งหมด 52 ตัวชี้วัด มีเพียง 18 ตัวชี้วัดที่ดำเนินการได้ตามเป้าหมาย บางเป้าหมายยังไม่มีตัวชี้วัดใดบรรลุเป้าหมายเลย หรือบางตัวชี้วัดไม่มีข้อมูลเพียงพอจะประเมินผลได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ายังมีอีกหลายตัวชี้วัดในแผนการศึกษาฯ ชีววัดที่ยังไปไม่ถึงเป้าหมายตามที่วางไว้

นอกจากนี้ ผลการประเมินการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย (Fostering Foundational Skills for a Sustainable Future of Thailand) ที่กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) กับธนาคารโลก ร่วมกันวิจัยเพื่อประเมินทักษะสำหรับผู้ใหญ่อายุ 15-64 ปี โดยวัดทักษะพื้นฐาน ได้แก่ ทักษะการอ่านออกเขียนได้ ทักษะด้านดิจิทัล และทักษะทางอารมณ์และสังคม พบว่า ประเทศไทยกำลังเจอกับปัญหาใหญ่ เพราะเยาวชนและผู้ใหญ่มากมามีทักษะพื้นฐานต่ำกว่ามาตรฐาน ทำให้การพัฒนาด้านแรงงานและสังคมมีช่องว่างมากขึ้น

วิกฤตทักษะที่เกิดขึ้นทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนทางเศรษฐกิจมากถึง 3.3 ล้านล้านบาท หรือร้อยละ 20.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) จึงจำเป็นต้องเร่งแก้ปัญหานี้

ผลการประเมินการพัฒนาทักษะพื้นฐานชีวิต เพื่ออนาคตที่ยั่งยืนของประเทศไทย

Fostering Foundational Skills for a Sustainable Future of Thailand

ทักษะการอ่านออกเขียนได้

ทักษะด้านดิจิทัล

ทักษะทางอารมณ์และสังคม

ต้นทุนทางเศรษฐกิจมากถึง

3.3 ล้านล้านบาท

หรือร้อยละ **20.1** ของ GDP

ผู้ใหญ่อายุ
15-64 ปี

คนไทย
64.7%

มีทักษะการอ่านต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งแปลว่าไม่สามารถทำงานที่ต้องอ่านหรือคำนวณพื้นฐานได้

คนไทย
74.1%

มีทักษะดิจิทัลพื้นฐานต่ำ เช่น ใช้เมาส์หรือคีย์บอร์ดบนแล็ปท็อปไม่คล่องหาข้อมูลหรือซื้อของออนไลน์ไม่เป็น

คนไทย
30.3%

มีปัญหาทักษะด้านอารมณ์และสังคม ขาดความกระตือรือร้น ไม่ค่อยอยากรู้อยากเห็น ไม่มีจินตนาการหรือความคิดริเริ่มในสังคม

อายุ
40
ปีขึ้นไป

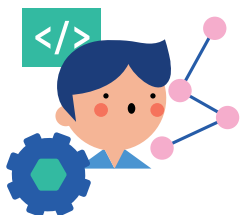
ปัญหาเรื่องทักษะพบมากในกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป หรือคนที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปีแต่ไม่มีวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา

โดยเฉพาะกับคนที่อยู่ในพื้นที่ชนบทโดยเฉพาะภาคเหนือและภาคใต้

โดยมีข้อเสนอให้ปรับทั้งเรื่องการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กมีทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต

นอกจากทักษะพื้นฐานชีวิตแล้วยังพบว่า ‘สัญญาณการเปลี่ยนแปลง’ (Signals of Change) ที่บ่งบอกว่าในอนาคตการศึกษาจะเปลี่ยนไปอย่างมากมีดังนี้

ความต้องการแรงงานเปลี่ยนไป

เทคโนโลยีจะเข้ามาแทนแรงงานบางส่วน ความรู้และทักษะล้าสมัยเร็ว (Rapid Skill Depreciation) และตลาดแรงงานต้องการคนที่มีทักษะพื้นฐานสูงขึ้น

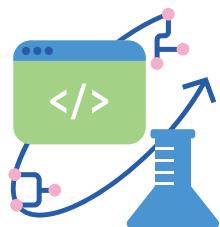
การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม

ทั่วโลกกำลังเจอภาวะเศรษฐกิจถดถอย คนย้ายถิ่นมากขึ้น ความยากจนในกลุ่มฐานล่างรุนแรงขึ้น ทักษะเดิมของคนรุ่นใหม่ต่างจากรุ่นก่อน

การเรียนรู้เปลี่ยนไปตามยุค

คนรุ่นใหม่สนใจแค่เรียนสิ่งที่ใช้ได้จริงกับงาน (Just-in-Time Learning) ไม่เน้นวุฒิการศึกษาเท่าเมื่อก่อน นายจ้างให้ความสำคัญกับความสามารถในการทำงานมากกว่าใบปริญญา หลักสูตรเริ่มยืดหยุ่นและเฉพาะตัวมากขึ้น มีแพลตฟอร์มให้เลือกหลากหลาย รวมถึงแนวทางการเรียนรู้ตามช่วงวัยหรือบริบทของแต่ละพื้นที่ และทุกคนเริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้น

เทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าเร็ว

มีระบบจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ที่ฉลาดและแม่นยำขึ้น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยประมวลผลได้เร็วและลึกมากขึ้น รวมถึงมีเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาใหม่ๆ ทำให้การเรียนรู้สะดวกและหลากหลายกว่าเดิม

อย่างไรก็ตาม คุณภาพของการศึกษายังขึ้นอยู่กับอีกหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยส่งเสริมและข้อจำกัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา ที่ผ่านมา การศึกษาของไทยพัฒนาไปเรื่อยๆ จากแรงผลักดันของนโยบายรัฐ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ก็มีหลายอย่างที่เป็นอุปสรรค เช่น การที่เศรษฐกิจไทยหดตัวหนักสุดตั้งแต่วิกฤตปี พ.ศ. 2541 โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2564 ที่โควิด-19 ระบาดหนัก ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น ทักษะดิจิทัลมีบทบาทมากขึ้น ผู้คนมีรายได้ลดลง ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้นในภาคการเงินและการทำงาน ทำให้ไทยเริ่มเข้าสู่สังคมไร้เงินสด การทำธุรกรรม e-Payment มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมและธุรกิจ รวมถึงการเมืองที่มีความไม่แน่นอน ฯลฯ ซึ่งทุกการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ล้วนส่งผลต่อการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษาของไทยและต่างประเทศ

รัฐบาลทุกยุคต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนอย่างจริงจังผ่านนโยบายการศึกษาที่หวังให้คนไทยทุกช่วงวัยมีศักยภาพทันโลก โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้อง อาทิ การดูแลเด็กเล็กให้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาทักษะพื้นฐาน เช่น การคิดวิเคราะห์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงเปิดพื้นที่ให้เด็กได้ใช้ความสามารถด้านศิลปะ กีฬา และวัฒนธรรม พร้อมทั้งปรับระบบการศึกษาให้ยืดหยุ่นมากขึ้น รองรับทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต สนับสนุนการเรียนสองภาษาและการใช้ AI เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้และนำไปต่อยอดเป็นอาชีพได้จริง พร้อมกันนี้ยังวางระบบช่วยเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา และปฏิรูปการเรียนสายอาชีพและมหาวิทยาลัยให้ตอบโจทย์ตลาดแรงงานมากขึ้น

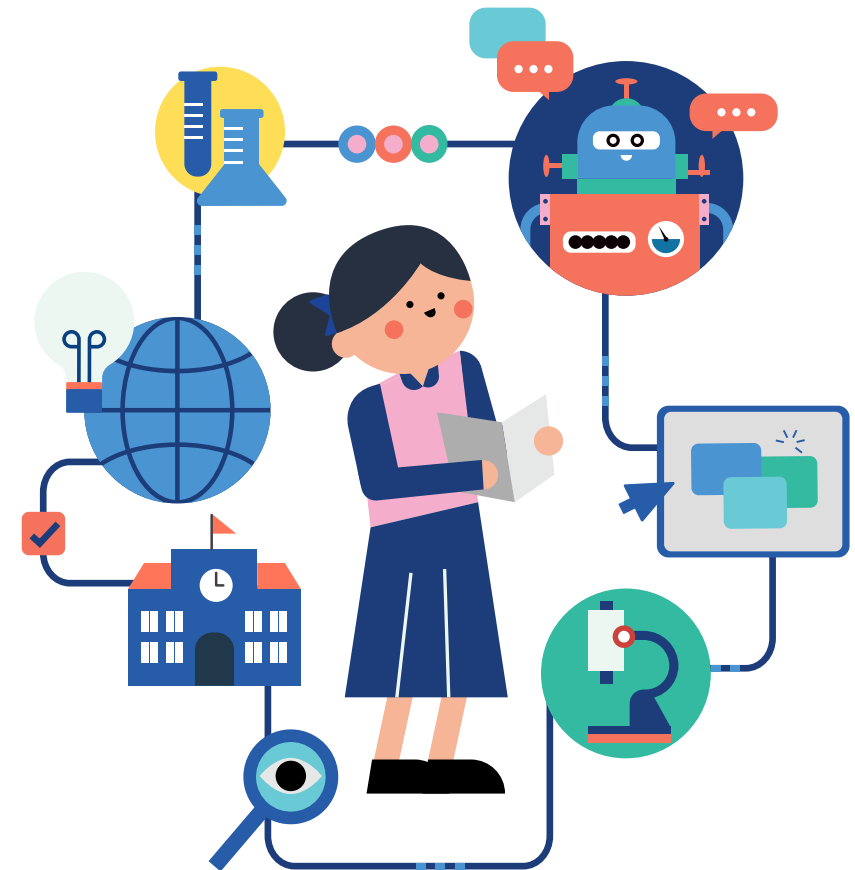
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เน้นย้ำในเรื่องเดียวกัน โดยชี้ว่าความเหลื่อมล้ำในพื้นที่ต่างๆ และคุณภาพทุนมนุษย์ยังเป็นปัญหาใหญ่ ข้อมูลจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) สะท้อนว่าผลการเรียนของเด็กไทยยังต่ำกว่ามาตรฐาน มีเด็กจำนวนมากที่สอบไม่ผ่านเกณฑ์และมีเพียงส่วนน้อยที่ทำคะแนนได้ดี ขณะเดียวกันเยาวชนกลุ่มที่ไม่ได้เรียนและไม่ได้ทำงานก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแปลว่าเรายังพลาดโอกาสในการพัฒนาคนวัยทำงานอย่างเต็มที่ แผนฯ ฉบับนี้จึงตั้งเป้าพลิกประเทศให้เดินหน้าอย่างยั่งยืน ทั้งในแง่สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการสร้างโครงสร้าง ระบบ และนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างเต็มศักยภาพ

ระดับโลกมีการเดินหน้าไปในทิศทางเดียวกัน โดยเน้นให้การศึกษาเปิดกว้าง เข้าถึงได้ และตอบโจทย์โลกอนาคต ทั้งเรื่องความเท่าเทียม การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ยูเนสโกเสนอเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) และวิสัยทัศน์การศึกษา 2050 (Education 2050) ที่อยากเห็นการศึกษากลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง ให้ทุกคนเรียนได้ไม่จำกัดวัย ไม่ว่ามาจากไหน พร้อมเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการออกแบบการเรียนรู้ของตัวเอง และได้เรียนรู้ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

รายงาน Education Policy Outlook 2023 โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ก็ยืนยันว่าโลกกำลังเผชิญแรงกดดันสะท้อนรอบด้าน ทั้งด้านดิจิทัล ความเหลื่อมล้ำ ภัยพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม การศึกษาจึงต้องช่วยให้คนมีทักษะเพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเรื่องสังคมสีเขียวที่ต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การประชุม Global Forum on the Future of Education and Skills 2030 ที่จัดขึ้นที่ประเทศโรมาเนียเมื่อปี พ.ศ. 2566 ก็เน้นย้ำความสำคัญของการวาง ‘เข็มทิศการเรียนรู้’ ให้กับผู้เรียน เพื่อให้พวกเขารับมือกับโลก

ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและรับผิดชอบ พร้อมเน้นการใช้ AI เชิงสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ยุคใหม่

สรุปแล้ว การศึกษากำลังเปลี่ยนจากเรื่องในห้องเรียน ไปสู่การเป็นเครื่องมือพัฒนาคนและสังคมในโลกจริงอย่างแท้จริง เป้าหมายคือทำให้ทุกคนเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถนำสิ่งที่เรียนไปสร้างชีวิตที่ดีได้จริง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนหรือเป็นใครก็ตาม

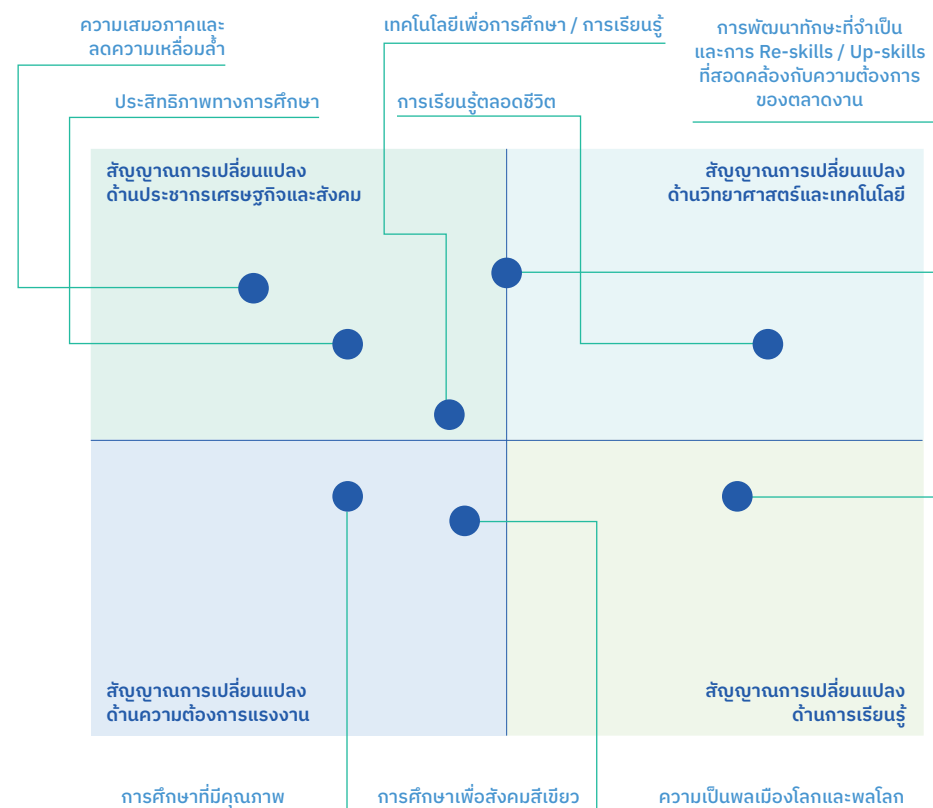
2

ความต้องการ ประเด็นปัญหา และเป้าหมาย ทางการศึกษาที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นงานวิจัย ทางการศึกษา

เมื่อพิจารณาจาก 'สัญญาณการเปลี่ยนแปลง' ร่วมกับข้อมูลจากองค์กรระดับโลกอย่าง OECD, UN, UNESCO, WEF, ธนาคารโลก สหภาพยุโรป และ IEA จะเห็นว่าแนวโน้มของการศึกษาทั่วโลกกำลังเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน โดยเน้นเรื่องสำคัญ 8 ประเด็น ได้แก่

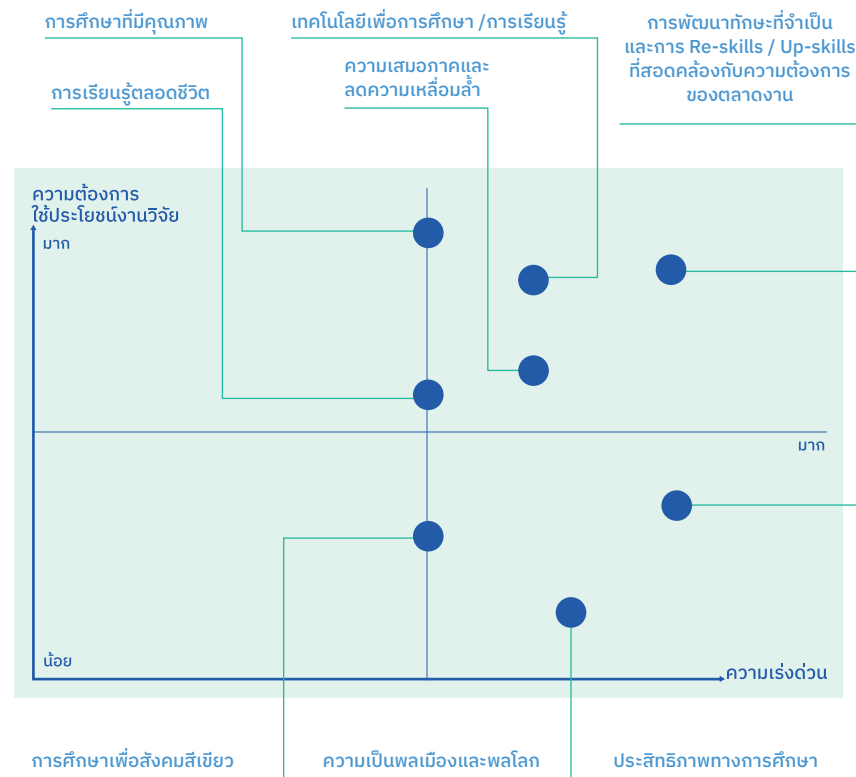
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้กำหนดเป้าหมายทิศทางการวิจัยทางการศึกษา ระยะสั้นในช่วงระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2568-2570) โดยพิจารณาจากประเด็นการใช้ประโยชน์อย่างเร่งด่วน มีผลกระทบสูง และสามารถนำไปใช้เชิงนโยบายได้จริง มาใช้เป็นแนวทางสำคัญในการจัดทำทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นแนวโน้มการพัฒนาการศึกษา
กับสัญญาณการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาและการวิจัยทางการศึกษา

ทิศทางการวิจัยทางการศึกษารองนี้จึงจัดลำดับความสำคัญของประเด็นวิจัยตามความเร่งด่วน

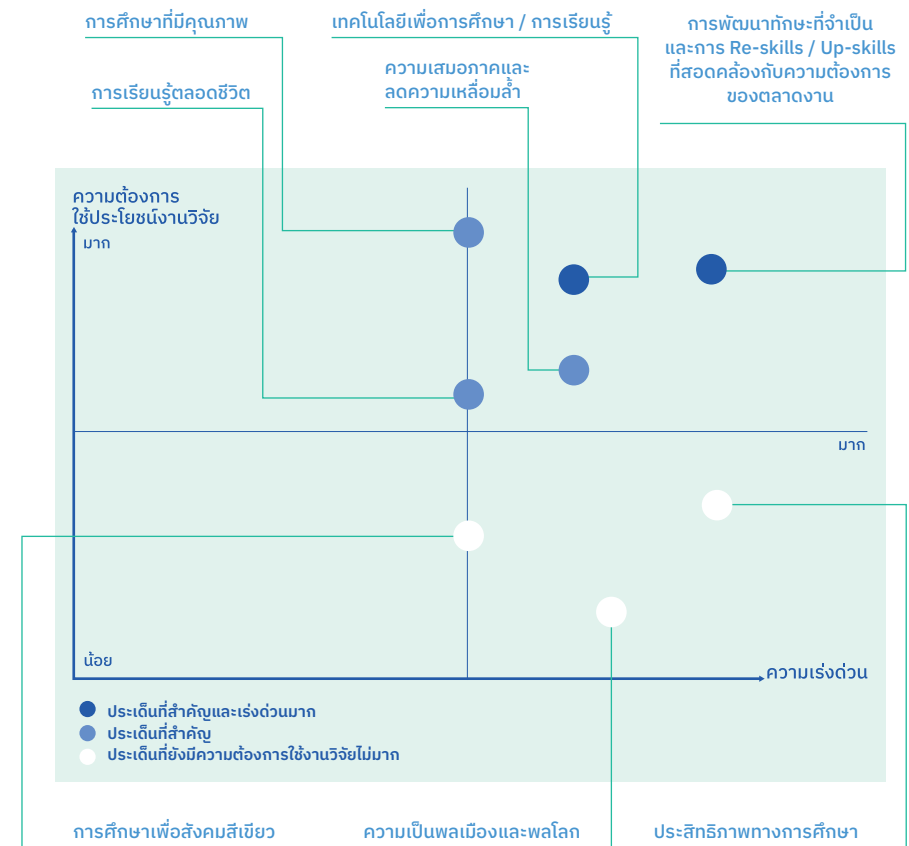
เพื่อให้ทันต่อเป้าหมายในช่วง 3 ปีข้างหน้าในการใช้งาน เริ่มจากเรื่องที่ต้องรีบนำไปใช้มากที่สุด ได้แก่ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นและการ Re-skills / Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา / การเรียนรู้ ความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ การศึกษาที่มีคุณภาพ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประสิทธิภาพทางการศึกษา ความเป็นพลเมืองและพลโลก และการศึกษาเพื่อสังคมสีเขียว ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นประเด็นที่ตอบโจทย์การพัฒนาคนให้ทันกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และต้องการทักษะใหม่อยู่เสมอ

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการใช้ประโยชน์งานวิจัยแต่ละประเด็นของผู้เกี่ยวข้องตามความเร่งด่วน

ผลกระทบของงานวิจัยกับพลวัต

แม้ทั้ง 8 ประเด็นวิจัยจะมีผลกระทบสูงต่อการศึกษา แต่ระดับความไม่แน่นอนของแต่ละเรื่องต่างกัน งานวิจัยจึงต้องออกแบบให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยเรียงลำดับจากประเด็นที่เปลี่ยนเร็วและคาดเดายากที่สุดไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาทักษะใหม่และการ Re-skills / Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การเรียนรู้ การศึกษาเพื่อสังคมสีเขียว ความเป็นพลเมืองและพลโลก ความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ การศึกษาที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบจากการวิจัยในแต่ละประเด็นกับสภาพความไม่แน่นอน หรือพลวัต (มีการเปลี่ยนแปลงเร็ว)

จากการวิเคราะห์ประเด็นวิจัยด้านการศึกษากับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนนโยบาย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่หนึ่ง - ประเด็นที่สำคัญและเร่งด่วนมาก

เนื่องจากมีความต้องการใช้งานวิจัยสูง มีผลกระทบต่อระบบ และอยู่ในบริบทที่เปลี่ยนแปลงเร็ว เช่น การพัฒนาทักษะที่จำเป็นและการ Re-skills / Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา / การเรียนรู้ ซึ่งเป็นเรื่องที่พัฒนาเร็วและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันโดยตรง

กลุ่มที่สอง - ประเด็นที่สำคัญมาก

แม้ความไม่แน่นอนจะน้อยกว่า แต่ยังคงต้องมีการวิจัยรองรับให้เพียงพอ ได้แก่ ความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคนและประเทศ การศึกษาที่มีคุณภาพ ที่ยังต้องเร่งแก้ปัญหา แม้จะเข้าถึงได้ในเชิงปริมาณ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เป็นเป้าหมายทั้งระดับประเทศและสากล ซึ่งต้องการฐานข้อมูลและงานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนอย่างจริงจัง

กลุ่มที่สาม - ประเด็นที่ยังมีความต้องการใช้งานวิจัยไม่มาก แต่มีผลกระทบสูงและควรเตรียมข้อมูลไว้ล่วงหน้า

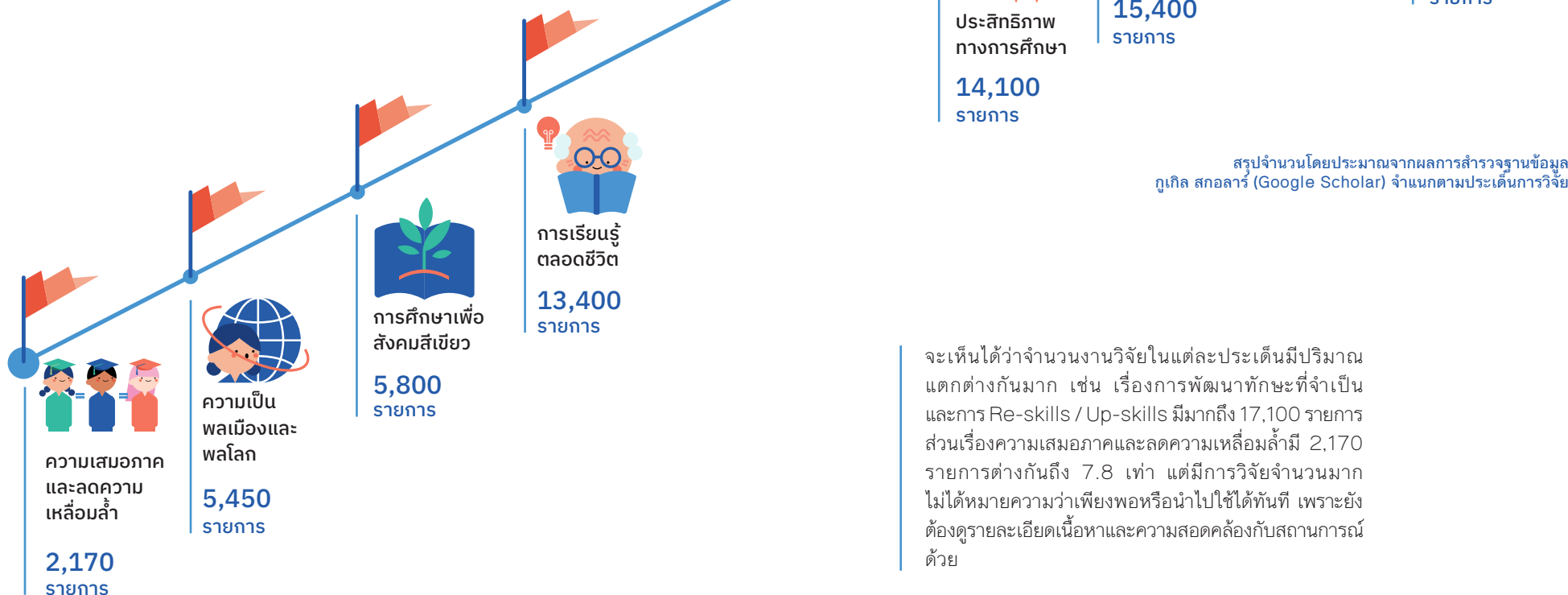
เช่น ประสิทธิภาพทางการศึกษาที่ดี จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การศึกษาเพื่อสังคมสีเขียวในช่วงวิกฤตภูมิอากาศ และเรื่องความเป็นพลเมืองและพลโลก ที่คนยุคใหม่ควรเข้าใจบทบาทของตนเองในโลกที่ไร้พรมแดน

3

ผลการสังเคราะห์ทิศทางการวิจัย และงานวิจัยทางการศึกษา

จากการสำรวจฐานข้อมูลกูเกิล สกอลาร์ (Google Scholar) ซึ่งเป็นฐานรวบรวมงานวิชาการที่อ้างอิงได้จากทั่วโลกเพื่อวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap) ของแต่ละประเด็นการวิจัยทางการศึกษา พบว่างานวิจัยใน 8 ประเด็นที่เป็นแนวโน้มทิศทางการวิจัยทางการศึกษาที่เผยแพร่ผ่านฐานข้อมูลกูเกิล สกอลาร์ ระหว่าง พ.ศ. 2564-2567 (ค.ศ. 2019-2024) มีดังนี้

มีจำนวนทั้งหมด
90,020
รายการ

จะเห็นได้ว่าจำนวนงานวิจัยในแต่ละประเด็นมีปริมาณแตกต่างกันมาก เช่น เรื่องการพัฒนาทักษะที่จำเป็น และการ Re-skills / Up-skills มีมากถึง 17,100 รายการ ส่วนเรื่องความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำมี 2,170 รายการต่างกันถึง 7.8 เท่า แต่มีการวิจัยจำนวนมากไม่ได้หมายความว่าเพียงพอหรือนำไปใช้ได้ทันที เพราะยังต้องดูรายละเอียดเนื้อหาและความสอดคล้องกับสถานการณ์ด้วย

จากข้อมูลการสำรวจงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา

พบว่า 3 ประเด็นที่มีงานวิจัยมากที่สุด คือ

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้สำรวจงานวิจัยที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานฯ ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2567 พบว่ามีทั้งหมด 215 รายการ และสามารถจำแนกตามประเด็นแนวโน้มที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ประเด็น		ปี พ.ศ.				รวม (รายการ)	ร้อยละ
		2564	2565	2566	2567		
1	การพัฒนาทักษะที่จำเป็น และการ Re-skills / Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน	13	7	11	4	35	16.28
2	เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา / การเรียนรู้	6	5	5	-	16	7.44
3	ความเสมอภาค - ลดความเหลื่อมล้ำ	6	6	5	2	19	8.84
4	การศึกษาที่มีคุณภาพ	31	13	14	2	60	27.91
	นโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา	25	8	6	1	40	
	การบริหารจัดการ	5	1	4	-	10	
	หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน	1	4	4	1	10	
5	การเรียนรู้ตลอดชีวิต	8	9	1	-	18	8.37
6	ประสิทธิภาพทางการศึกษา	13	11	13	5	42	19.53
7	ความเป็นพลเมืองและพลโลก	1	5	4	4	14	6.51
8	การศึกษาเพื่อสังคมสีเขียว	-	-	-	-	-	0
9	อื่นๆ	3	3	4	1	11	5.12
รวม		81	59	57	18	215	

จำนวนงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจำแนกตามประเด็นตามแนวโน้มขนาดใหญ่ (Megatrends) ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2567

การศึกษาที่มีคุณภาพ
27.91%

ประสิทธิภาพทางการศึกษา
19.53%

การพัฒนาทักษะที่จำเป็นและการ Re-skills / Up-skills
16.28%

ขณะเดียวกัน ยังไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสังคมสีเขียวเลย ทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงขึ้น เพราะฉะนั้นเราจึงอาจสรุปได้ว่า ยังคงมีช่องว่าง (Gap) ของการวิจัยทางการศึกษาในแต่ละประเด็น

การเรียนรู้ตลอดชีวิต

AI มีศักยภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ยังขาดงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีใช้ที่ได้ผลจริง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่ และกลุ่มเปราะบาง อีกทั้งยังขาดการศึกษาด้านผลกระทบทางสังคม อารมณ์ และแนวทางพัฒนา Soft Skills และการเรียนรู้แบบสหสาขาให้เหมาะกับบริบทที่หลากหลาย

ความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นความเสมอภาคทางการศึกษายังมีช่องว่างของงานวิจัย เช่น ผลกระทบของเทคโนโลยีที่อาจสร้างความเหลื่อมล้ำ การเข้าถึงของกลุ่มเปราะบาง เด็กพิเศษ และคนในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงความท้าทายของการเรียนออนไลน์และผลกระทบจากวิกฤตต่างๆ ที่ขาดการประเมินนโยบายและการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างชัดเจน อีกทั้งจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและเชื่อมโยงระบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างหลากหลาย

การศึกษาที่มีคุณภาพ

แม้งานวิจัยด้านนี้จะเพิ่มขึ้นในช่วงการเรียนออนไลน์ แต่ยังมีช่องว่างสำคัญ เช่น การพัฒนาบทบาทครูและโรงเรียนให้ทันการเปลี่ยนแปลง การประเมินผลที่ยังไม่ครอบคลุม การสอนที่ยังขาดความยืดหยุ่น และการกระจายอำนาจที่ยังไม่ชัดเจนในการปฏิบัติ

การพัฒนาทักษะที่จำเป็น และ การ Re-skills / Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน

ประเด็นการพัฒนาทักษะยังมีช่องว่างการวิจัยที่สำคัญ เช่น ทักษะที่จำเป็นในอนาคตโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การเรียนรู้และฝึกอบรมที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน ผลกระทบของ AI และ Machine Learning ต่อทักษะ รวมถึงการเตรียมคน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางให้พร้อมรับมือการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการประเมินผลและบูรณาการการเรียนกับการทำงานที่ยังไม่ครอบคลุมและสอดคล้องกัน

ช่องว่าง (Gap) การวิจัยทางการศึกษาในแต่ละประเด็น

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา / การเรียนรู้

แม้เทคโนโลยีจะช่วยยกระดับการศึกษา แต่ยังมีช่องว่างการวิจัยสำคัญ เช่น การเข้าถึงของกลุ่มเปราะบาง ประสิทธิภาพของเครื่องมือ การฝึกอบรมครู ผลกระทบต่อการเรียนรู้แบบดั้งเดิม การปรับตัวของนักเรียน การประเมินผลและความปลอดภัยของข้อมูล รวมถึงการพัฒนาวัฒนธรรมที่ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของประชากรและพฤติกรรม การเรียนรู้ เพื่อระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น

แสดงช่องว่าง (Gap) ที่ยังต้องการงานวิจัยเพิ่มเติมจำแนกตามประเด็น

การศึกษาเพื่อสังคมสีเขียว

แม้การวิจัยด้านสังคมสีเขียวในไทยจะเติบโตขึ้นในช่วง พ.ศ. 2564-2567 แต่ยังมีช่องว่างสำคัญ เช่น การประเมินผลกระทบของนโยบาย ความเสมอภาคทางสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนานวัตกรรมสีเขียว อีกทั้งควรส่งเสริมเมืองสีเขียวผ่านหลักสูตรทักษะ และวัฒนธรรมที่สนับสนุนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ความเป็นพลเมืองและพลโลก

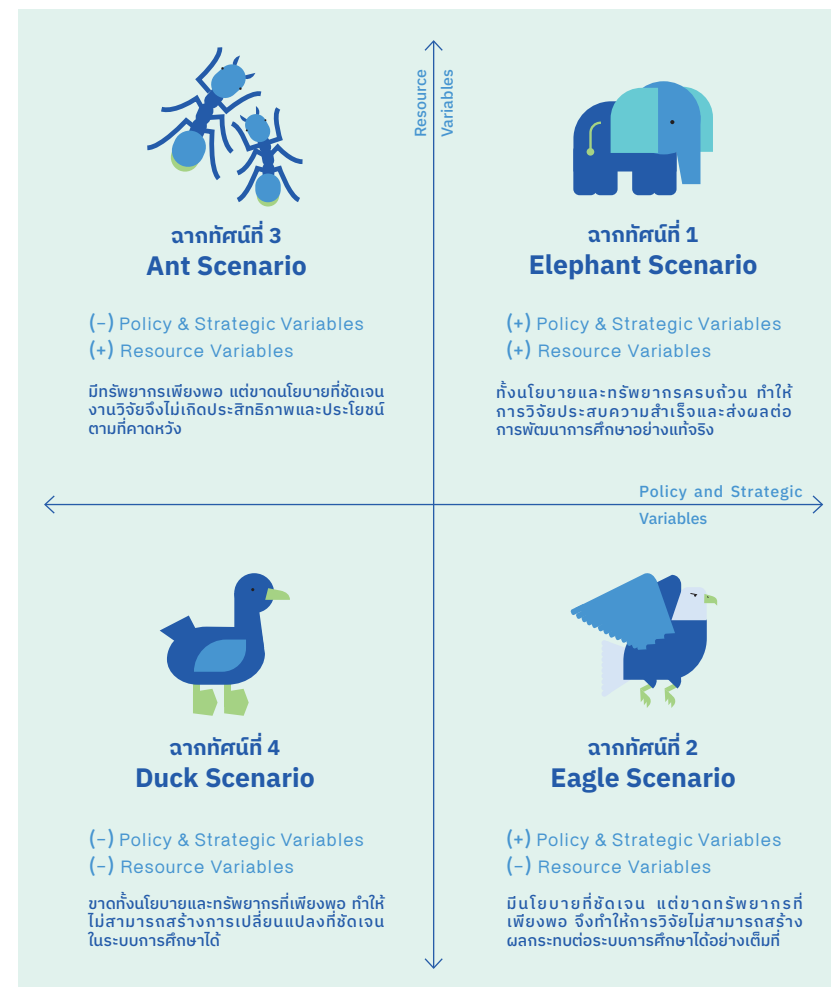
ในช่วง พ.ศ. 2564-2567 การวิจัยด้านการพัฒนาพลเมืองมีการขยายตัว แต่ยังมีช่องว่างสำคัญที่ควรศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่ การพัฒนาความรู้และทักษะพลเมืองเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม การสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมในระดับโลก การส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมถึงการเข้าใจและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับสากล

ประสิทธิภาพทางการศึกษา

ช่องว่างที่ควรศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นนี้ได้แก่ การประเมินผลที่เน้นความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน การออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล การพัฒนาทักษะอนาคต ตลอดจนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งอาจต้องใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือพื้นที่ที่น่าร่องเพื่อทดสอบแนวทางก่อนขยายผลในระดับประเทศ

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์คาดการณ์เชิงทิศทางการวิจัยทางการศึกษาไทย ปี พ.ศ. 2570 โดยใช้ตัวแปร 2 ตัว ประกอบด้วย นโยบายและเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการทำวิจัย และทรัพยากรที่สนับสนุนการวิจัยทางการศึกษา ทำให้สามารถมองเห็นฉากทัศน์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตดังนี้

ปัจจุบันการวิจัยทางการศึกษาของไทยอยู่ในฉากทัศน์ที่ 3 (Ant Scenario) ซึ่งขาดนโยบายที่ชัดเจน แม้มีทรัพยากรบางส่วน การกำหนดทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติจะช่วยส่งเสริมให้สถานะขยับขึ้นไปสู่ฉากทัศน์ที่ 2 หรือ 1 ที่มีผลสำเร็จและประสิทธิภาพมากขึ้น

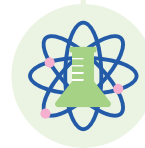
ผลการศึกษานำไปสู่ข้อเสนอทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 โดยเน้นประเด็นหลักที่สำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้จัดทำงานวิจัยเลือกหัวข้อย่อยตามความสนใจ เพื่อให้การวิจัยมีความยืดหยุ่นและเกิดนวัตกรรมใหม่ๆ เพราะโลกทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว งานวิจัยเดิมบางอย่างอาจไม่ทันสมัย ทิศทางการวิจัยทางการศึกษานี้มุ่งส่งเสริมให้วิจัยใน 8 ประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ทั้งในด้านนโยบายและการปฏิบัติ ครอบคลุมทั้งงานวิจัยพื้นฐานและงานวิจัยใหม่ๆที่กำลังเกิดขึ้น โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวคิด ระบบโครงสร้าง และการจัดการศึกษาที่รองรับและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ

ด้านที่ 2 การวิจัยเพื่อกำหนดระบบการผลิตและพัฒนาทักษะกำลังคน ผู้เรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์โดยรวมของประเทศ

ด้านที่ 3 การวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มุ่งสู่การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางการศึกษาในระดับนานาชาติ

ด้านที่ 4 การวิจัยเพื่อสร้างระบบนิเวศทางการศึกษา (Ecosystem) ที่สนับสนุนให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพ ปราศจากความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้านที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนาแนวคิด ระบบ โครงสร้าง และการจัดการศึกษาที่รองรับและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ

เป้าหมาย : สร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อปรับระบบและการจัดการศึกษาให้ยืดหยุ่น ทันสมัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในทุกมิติ

ประเด็นวิจัยทางการศึกษา :

1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น ระบบส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระบบการศึกษาแบบไร้รอยต่อ ธนาคารหน่วยกิต สภาพแวดล้อม และนิเวศการเรียนรู้ และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น คุณวุฒิฉบับย่อย (Micro-Credential) Micro-learning Nano Degrees Learning City และ Co-learning Spaces เป็นต้น

2 การศึกษาเพื่อสังคมสีเขียว

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น นโยบายการศึกษาสีเขียว การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อสังคมสีเขียวและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติและทักษะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น นวัตกรรมด้านหลักสูตร สื่อ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อสังคมสีเขียว เป็นต้น

ด้านที่ 2 การวิจัยเพื่อกำหนดระบบการผลิตและพัฒนาทักษะกำลังคน ผู้เรียน และบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งสู่การยกระดับผลิตภาพโดยรวมของประเทศ

เป้าหมาย : สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนทุกช่วงวัยและบุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท

ประเด็นวิจัยทางการศึกษา :

1 การพัฒนากทักษะที่จำเป็น และการ Re-skills / Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น ทักษะในอนาคต ที่ประเทศมีความต้องการเพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะทักษะพื้นฐาน (อาทิ การอ่าน) ระบบการส่งต่อและเชื่อมโยงในการพัฒนาทักษะ ความท้าทายและโอกาสด้านทักษะที่สถานศึกษาเผชิญอยู่ ความท้าทายและโอกาสด้านเงินทุน ระบบ และตลาดสำหรับการเพิ่มการมีส่วนร่วมในการศึกษาด้านเทคนิค การฝึกงานอันเป็นการช่วยเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะ การปรับหลักสูตรเพื่อมุ่งเน้นทักษะและสมรรถนะ การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะ และการเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนที่เชื่อมโยงกับการทำงาน เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น นวัตกรรมระบบการ Re-skills และ Up-skills ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ทักษะที่จำเป็นสำหรับอนาคตที่เกิดขึ้นใหม่ๆ นวัตกรรมหลักสูตร และการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะและสมรรถนะ รวมถึงทักษะสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

2 ความเป็นพลเมืองและพลโลก

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น คุณลักษณะและการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองและพลโลก และการบูรณาการการบ่มเพาะความเป็นพลเมืองและพลโลกในหลักสูตรและการเรียนการสอน เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น พลเมืองดิจิทัล ช่องว่างระหว่างรุ่น (Generation Gap) และการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม เป็นต้น

ด้านที่ 3 การวิจัยเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการการศึกษาที่มุ่งสู่การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันทางการศึกษาในระดับนานาชาติ

เป้าหมาย : สร้างองค์ความรู้ใหม่เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา และระบบนิเวศทางการศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ

ประเด็นวิจัยทางการศึกษา :

1 การศึกษาที่มีคุณภาพ

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อรองรับรูปแบบการศึกษาที่หลากหลาย และการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมการแนะแนว และนวัตกรรมการติดตามประเมินผลแพลตฟอร์มการศึกษา เป็นต้น

2 ความเสมอภาค - ลดความเหลื่อมล้ำ

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น ระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทโรงเรียน/พื้นที่ ระบบการดูแลช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง การมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการศึกษา การกระจายทรัพยากรเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และมาตรการเชิงระบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียน เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น นวัตกรรมสนับสนุนการเข้าถึงการเรียนรู้ และนวัตกรรมการเงินเพื่อการศึกษา เป็นต้น

3 ประสิทธิภาพทางการศึกษา

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น การลงทุน การจัดสรร และการใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์สูงสุด แนวทางหรือนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพในระบบการลงทุน และการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการลงทุนเพื่อการศึกษา เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น นวัตกรรมการเงินเพื่อการศึกษา ช่องว่างระหว่างรุ่น (Generation Gap) และการปิดช่องว่างระหว่างรุ่น และการฟื้นฟูภาวะการเรียนรู้ถดถอย เป็นต้น

ด้านที่ 4 การวิจัยเพื่อสร้างระบบนิเวศทางการศึกษา (Ecosystem) ที่สนับสนุนให้เกิดการศึกษาที่มีคุณภาพ ปราศจากความเหลื่อมล้ำ และนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เป้าหมาย : สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เอื้อให้เกิดระบบนิเวศทางการศึกษาที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

ประเด็นวิจัยทางการศึกษา :

1 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา / การเรียนรู้

ตัวอย่างการวิจัยพื้นฐาน (Fundamental Research) เช่น โอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน การบูรณาการเทคโนโลยีกับการเรียนการสอน ความปลอดภัย และจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก AI และการวัดผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้สนับสนุนครูและนักเรียน เป็นต้น และตัวอย่างการวิจัยในประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Research) เช่น การนำเทคโนโลยีและ AI มาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ และการพัฒนานวัตกรรมหลักสูตรเพื่อมุ่งเน้นทักษะและสมรรถนะด้านสื่อเทคโนโลยี และ AI เพื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เป็นต้น

5

กลไกเพื่อสร้างผลลัพธ์การดำเนินงาน และข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

นอกจากข้อเสนอทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 ยังมีข้อเสนอเรื่องกลไกการดำเนินงานและแนวทางสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การวิจัยทั้ง 8 ประเด็นเกิดพลังร่วม (Synergy) และบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง โดยเสนอให้ใช้หลักการบริหารจัดการตามทฤษฎี POLC ซึ่งครอบคลุม 4 ขั้นตอนหลัก คือ Planning (การวางแผน) Organizing (การจัดองค์กร/ระบบ) Leading (การนำหรือขับเคลื่อน) และ Controlling (การติดตามและประเมินผล) ที่จะช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ

กลไกเพื่อสร้างผลลัพธ์การดำเนินงาน

บูรณาการทุนวิจัยสู่เป้าหมายเดียวกัน

สร้างเวทีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานให้ทุนวิจัย เพื่อให้การสนับสนุนเกิดพลังร่วมใน 8 ประเด็นสำคัญ

เสริมความเข้มแข็งระดับพื้นที่ (Ecosystem)

พัฒนาระบบวิจัยในระดับพื้นที่ให้มีความยั่งยืน และตอบโจทย์บริบทท้องถิ่น

ขับเคลื่อนด้วยความร่วมมือ (Co-creation)

ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานเพื่อให้เกิดนวัตกรรมและผลลัพธ์ที่แท้จริง

ประเมินจากผลลัพธ์เพื่อนำไปพัฒนา

เน้นการประเมินนโยบายจากผลที่เกิดขึ้นจริง เพื่อนำมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำไปสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้การขับเคลื่อนทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 ขับเคลื่อนได้จริงและมีประสิทธิภาพ เสนอให้ใช้แนวทางการจัดการตามทฤษฎี POLC ดังนี้

ด้านการวางแผน

P – Planning

P

สกศ. เสนอทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2568-2570 ให้ ครม. พิจารณาให้ความเห็นชอบ และเผยแพร่ให้หน่วยงานใช้เป็นแนวทางดำเนินการร่วมกันเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนวิจัยให้สอดคล้องกับทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของชาติ

ด้านการจัดการและการจัดองค์กร

O – Organizing

O

สกศ. จัดเวทีหารือกับหน่วยให้ทุนวิจัย เพื่อสร้างความร่วมมือและบูรณาการทุนและประสานความร่วมมือระบบการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ สนับสนุนนักวิจัย โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัย ให้ร่วมวิจัยเชิงนโยบายกับรัฐ และให้หน่วยงานต่างๆ กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในการดำเนินงานวิจัยร่วมกัน

การนำ

L – Leading

L

สกศ. จัดแพลตฟอร์มเพื่อผลักดันการทำงานร่วมกันแบบ Co-creation ระหว่างหน่วยงาน และหน่วยงานวิจัยควรกำหนดแรงจูงใจและออกแบบการดำเนินงานให้ชัดเจนในแผนการดำเนินงาน

การควบคุม

C – Controlling

C

ส่งเสริมการทำวิจัยแบบ Meta-analysis เพื่อใช้พัฒนางานวิจัยในระยะยาว และ สกศ. ติดตามและประเมินผลในภาพรวม เพื่อให้หน่วยงานที่ดำเนินโครงการวิจัยประเมินผลให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.อรรถพล สังขวาสี

เลขาธิการสภาการศึกษา

(1 ตุลาคม 2566 - 30 กันยายน 2567)

รศ.ดร.ประวิต เอราวรรณ์

เลขาธิการสภาการศึกษา (ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2567)

ดร.ภูมิพัทธ์ เรืองแหล่

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้วิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล

เรียบเรียง และเขียนรายงาน

ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ช่วยวิจัย

ดร.วิภาดา วานิช

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

นางสาวดวงดาว ศิลลาอาสน์

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ออกแบบ

หจก. สตูดิโอ ไดอะล็อก (สำนักงานใหญ่)

ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มส่งเสริมการวิจัย สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

